

קִינּוֹת לַתּשׁעָה בָּאָב

מז

אוצר החכמה

ממא קלתה פי סנה צז

אוֹמֵר לְעֵינַי בְּכִי / הֶרְבִּי נָהִי עַל בְּכִי / אֶל תַּחֲבָשִׁי מִבְּכִי / יָם דִּמְעָךְ וְאֵלֵי
אֵיךְ נִסְגָּר אֶל עוֹיֵל / בְּחֹר וְשָׁב וְעוֹיֵל / וַיִּכְתָּשֶׁם הָאֲוִיל / בְּמִכְתָּשׁ בְּעֵלֵי
הָאֲנָחִי נֶאֱקִי / דּוּמָם וְשָׁד נִתְקִי / חוֹלָה וְאִם תִּצְעָקִי / אֶל הַלְבָנוֹן עָלֵי
רְגִזִּי לְאוֹם פְּחָדִי / כִּי אֶסְפָּקָה פְּחָדִי / בְּהִיּוֹת נֹוּה מוֹעֲדִי / כְּסָדוֹם וּבֵית הָאֵלֵי
5 נִפְשִׁי בְּמַר אֲשַׁפְכָּה / עָלֵי בְיוֹם נִיתְכָּה / חֲמָה וְלֹא רִכְכָּה / מָכָה וְגַם כָּל חָלִי

אוצר החכמה

מז מקורות: קמברידג' ט"ש ס"ח 38a/41 (9-1, ג). לפניו פיוט לשלמה אבן גבירול: שתיל
עמיאל ושורשו (ירדן, ב, 589).
לונדון, הספרייה הבריטית 5557 G/25 (9-1, לקוי בחלקו, א).
משקל: - v - / - v - - / - v - / - v - -
תרגום הכותרת: ממה שאמרתי בשנה צז (=1337).
חתימה: אהרן, אהרן חבר חזק.

שינויי נוסח: כותרת: [לאהרן] החבר א 5 ניתכה [נתכה א / רככה] רוככה א

מז 1 הרבי... על בכי: הוסיפי קינה על בכיך. אל... מבכי: אל תעצרי את בכיך הגדול,
על פי איוב כח, יא. ים דמעך: את בכיך העצום כים (ולשון זכר ב'דמעך' מדוחק המשקל).
ואלי: וקונני, השווה יואל א, ח. 2 איך... עויל: איך נפל בידי רשע ('עויל', וכאן כינוי
לאויב), על פי איוב טז, יא. והמשורר הניע את השואב'נסגר' לשם המשקל, שלא כדין.
ושב: וזקן. ועויל: עול ימים, צעיר. ויכתשם... בעלי: האויב ('האויל') שחק את ישראל
(ו'יכתשם') וייסר אותם, על פי מש' כז, כב. וגם בתיבה 'במכתש' הניע המשורר את השוא
שלא כדין. 3 נאקי: האנחי (פנייה לכנסת ישראל). דומם: בשקט. ושד נתקי: ושרטי
את בשרך לאות אבל, על פי יח' כג, לד. חולה: כינוי לישראל בגלות. ואם תצעקי: וכדי
שצעקתך תשמע למרחוק. אל הלבנון עלי: על פי יר' כב, כ. 4 רגזי: חרדי, פחדני.
לאום: פנייה לכנסת ישראל. אספקה פחדני: אספוק על ירכי ('פחדני', על פי איוב מ,
יז) לאות אבל (השווה יר' לא, יט; יח' כא, יז). בהיות... כסדום: משום שמקדשי ('נוה
מועדי') חרב והיה כמהפכת סדום. ובית האלי: וכחורבן משפחתו של חיאל בית האלי
(מ"א טז, לד). 5 נפשי... עלי: על פי תה' מב, ה, ראה גם: איוב ז, יא; י, א. ביום
ניתכה חמה: ביום החורבן, על פי דה"ב לד, כא. ולא... חלי: השווה יש' א, ו, וראה גם

שם, פס' ה.

חֲרָדִי לַעֲם נִכְאִים / וְקָחִי כְּמוֹ נִיבְאִים / כְּלִים לְגוֹלָה וְאִם / אֵין לָךְ לְכִי שְׂאֲלִי
בְּרַחֲוֶק זְמַן קֶץ וְתוֹר / אֶהְיֶה בְּקִינִי כְּתוֹר / כִּי סָר עָדִי חַח וְתוֹר / זָהָב וְכֶתֶם חֲלִי
רָעִים וְזָרִים תָּכַל / אֵלֵי כְּצֹאן מֵאֲכָל / כִּדְק תְּשִׁימֶם וְכָל / גּוֹיִים כְּמֶר מְדָלִי
תִּזְקִי שְׁתֵּי מַעֲסִים / נוֹחַם בְּיוֹם גִּיל וְשִׁישׁ / צִפְצוּף כְּעֶגּוֹר וְסִיס / פְּצָחִי וְקוֹל צִהְלִי

6 נכאים: ישראל, על שום שברון לבם ודכאון רוחם (ראה: יש' טז, ז). הפייטן הניע את השווה משום המשקל. וקחי... לגולה: פנייה אל האומה: הכיני כלים הדרושים לאדם היוצא לגולה, כמו יחזקאל הנביא ('כמו ניבאים'), על פי יח' יב, ג-ז; וראה גם יר' מו, יט. ואם... שאלִי: הלשון על פי מ"ב ד, ג. 7 זמן קץ ותור: מועד הגאולה. אהגה בקיני כתור: אקונן כיונה שהמייתה כהמיית המקונן, על פי יש' לח, יד (המילה 'בקיני' מקפלת בתוכה כפל הוראה: קן היונה וקינים, כלומר קינות). עדי חח ותור זהב: תכשיטים, השווה שמ' לה, כב. וכתם חלי: סמיכות הפוכה, במקום 'חלי כתם' (מש' כה, יב), הוא תכשיט זהב; והסרת התכשיטים מסמלת ירידה מגדולה (ראה: שמ' לג, ה). 8 רעים וזרים: את האויבים. תכל: תכלה, תשמיד. כצאן מאכל: הדימוי על פי תה' מד, יב, וכאן הוא מוסב אל הגויים. כדק... מדלי: על פי יש' מ, טו. וכל גוים: וכלה את הגויים. 9 שתי מעסים נוחם: התנחמי, על פי יואל ד, יח; עמ' ט, יג. ביום גיל ושיש: ביום גילה ושמחה, הוא יום הגאולה, השווה יר' סה, יח-יט. צפצוף... פצחי: השמיעי קול שירה, והלשון על פי יש' לח, יד. וקול צהלי: ושמחי, הלשון על פי יש' י, ל.

מח

איכה הר מקדשי / ידי אל כוננו

נעתם שמים ונפשי / ורוחי אוננו

אפס עוז תעצומות / מתי התבוננו

שלחו אל החכמות / ועל זאת קוננו

5 היכלי עונג לתנים / ואיים יענו

רעננים ודשנים / צחיקה שכונו

רזה אל את צלעי / ולרפוא מאנו

אך שומרי את צלעי / עשתו שמנו

שלחו אל החכמות ועל זאת קוננו

מח מקורות: קמברידג' ט"ש ס"ח 239/70 (1-23, טורים 20-23 לקויים ההשלמה על פי כ"י א, ג).

פריס, אוסף כ"ח IV C 244 (10-23, א). לפניו קינה נפוצה לתשעה באב שפתיחתה: איך נוי שודד. קמברידג' ט"ש ס"ח 209/21 (1-23, מועתק בתבנית דו-טורית בסדר מעט שונה מנוסח היסוד, לקוי מאוד, ב). לפניו ואחריו שרידים משתי קינות נוספות לאלעמאני: איך הורני לחומר; על שדים סופדים.

ניו-יורק, אדלר 3198/4 (כה"י לקוי ומטושטש, ג). אחריו קינה לתשעה באב שפתיחתה: דמעות כאפיקים.

קמברידג' ט"ש ס"ח 102/142 (1-4, ד). אחריו קינה לתשעה באב ליוסף: האספי גולה בבכי ויללה. משקל: - v - - - v / - - v - - -

חתימה: אהרן, אהרן החבר חזק

שינויי נוסח: כותרת: לה זצ"ל פי אלמעני ב 9 שלחו וכו' איכה וג' ב, וכן להלן 7-8 רזה... שמנו] במקום הטורים האלה מועתקים טורים 20-23 ב

מח 1 הר... כוננו: בית המקדש אשר ידי ה' כוננוהו, על שום שמ' טו, יז, וניקוד 'מקדשי' על פי פסוק זה ולשם המשקל. 2 נעתם: חשך, קדר (יש' ט, יח). אוננו: ציערו, גרמו לה לאבל. 3-4 אפס: כלה. עוז תעצומות: כוחם וחוזקם (נסמך ל'מתי'), אך אפשר שהוא ביטוי לעצמו והכוונה גם כאן למקדש שהוא עוזם של ישראל. והלשון על פי תה' סח, לו. מתי: אנשי, עמי. התבוננו... החכמות: על פי יר' ט, טז. ועל... קוננו: יר' ד, ח, כח. 5 היכלי... יענו: בית המקדש ('היכלי עונג') החרב ישמש מעונם של בעלי חיים מייללים (תנים ואיים), על פי יש' יג, כב. 6 רעננים ודשנים: על שום תה' צב, טו. צחיקה שכונו: שוכנים במקום חרב, השווה תה' סח, ז. 7 רזה אל: הקב"ה החליש, דלדל. צלעי: את גופי. ולרפוא מאנו: ואין תקווה לרפואה, לגאולה, ראה: יר' טו, יח. 8 שומרי את צלעי: אויביי המצפים לכשלוני, על פי יר' כ, י. עשתו שמנו: 'עשתו' נרדף ל'שמנו', והצירוף על פי יר' ה, כח.

10 נִסְעוּ כָּל מִנְזְרֵי / וְזִידֵי יַחֲנוּ
עַל כֵּן לְעוֹ דְּבָרֵי / וְשָׁכְלֵי נִצְפָנוּ

הָיוּ צָרוֹת קְרוּבֵי / וְכִי נִתְחַתְּנוּ
וַיִּשְׁוּעוּת נָשִׁי אוֹיְבֵי / וְלֹא נִתְאַלְּמוּ
שְׁלַחוּ <אֶל הַחֲכָמוֹת וְעַל זֹאת קוֹנְנוּ>

15 חֻקֵּי סִפְרֵי יִלְלָה / לְבָנִים שָׁנְנוּ
צִאתָם לְשָׁכֵי וְגוֹלָה / בְּעִירְכֶם טָעְנוּ

[ב]רְאוּתָם כִּי לְאִידֵי / עֲלִילוֹת נִתְכָּנוּ
הִימִירוּ אֶת כְּבוֹדֵי / וּפְנֵי טָחְנוּ
שְׁלַחוּ <אֶל הַחֲכָמוֹת וְעַל זֹאת קוֹנְנוּ>

20 רָמְסוּ זָרִים חֲצִירֵי / וְכֶם קוֹל נָתְנוּ
דוּמְיָה לִי וְצָרִי / לְשׁוֹנָם שָׁנְנוּ

יחזקאל

12 נתחתנון התחתנו ב 13 אויבין אויב א ב 18 הימירו המירו א ב 20–21 רמסו... שננו
במקום טורים אלה מועתקים טורים 7–8 ב

10 נסעו: עזבו, גלו. מנזרי: נגידי, מושלי (נח' ג, יז). וזידי יחנו: ואת מקומם תפסו האויבים. 11 על... דברי: על פי איוב ו, ג ('לעו' משמעו נבלעו, נתבלבלו). ושכלי נצפנו: ודעתי נסתתרה ממני, על פי איוב יז, ד. 12 היו צרות קרובי: האסונות והפורענויות דבקו בי כקרובי משפחה. וכי נתחתנו: והיו צמודים אלי בקביעות. 13 וישועות נשי אויבי: ואילו הישועות, הרווח וההצלה, דבקו באויב והפכו לנשותיו לנצח ('ולא נתאלמנו'). נוסח טור זה חשוד משום שאין הוא מתאים למשקל. 15–16 חוקי... טענו: ערב היציאה לגלות ('צאתם לשבי וגולה') נקראים ישראל ללמד ולשנן לבניהם את הקינות החקוקות בספרים, ולהעמיס את הבהמות לקראת המסע לגלות, ולשון 'בעירכם טענו' על פי בר' מה, יז. 17 [ב]ראותם: וכאשר הבינו האויבים. כי... נתכנו: שגורל ישראל נקבע לפורענות. עלילות נתכנו: הלשון על פי ש"א ב, ג. 18 הימירו את כבודי: זלזלו בישראל, השווה: יר' ב, יא. ופני טחנו: לשון עלבון ודיכוי, על פי יש' ג, טו. 20 זרים: האויבים. חצירי: את בית מקדשי, והטור על שום יש' א, יב. ובם: חוזר אל 'חצירי'. קול נתנו: על פי אי' ב, ז. 21 דומיה לי: ואילו עם ישראל שרוי בדממת עצב, והלשון על פי תה' כב, ג. וצרי: ואילו האויבים. לשונם שננו: מחדדים את לשונם, מבזים אותי בקולם (ראה: תה' קמ. ד).

שירי ר' אהרן אלעמאני / אלעמאני, אהרן {עמוד 275} {755275}

חֲזַק יַגַּע שְׁרִידֵיו / וּבָאוּ וּרְנָנוּ
כִּי לֹא כָּלוּ חֲסָדָיו / וְכִי לֹא תִּמְנוּ

ככת[וב] "חסדי יי כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו"

22 יגע] וגאול ב יגאל ג 23 כי] חסר ב

22 חזק יגע שרידיו: תפילה לה' שיחזק את שרידי ישראל היגעים בגלות. אך נראה יותר נוסח המקבילה: 'חֲזַק וּגְאוּל שְׁרִידֵיו'. ובאו ורננו: על פי יר' לא, יא. ורננו: ו' מיותרת משום המשקל והיא נגררה מהפסוק. 23 כי... תמנו: על פי אי' ג, כב, הפסוק המצוטט בסמוך.

מט

קינה

איך הורני לחומר / שדי אשר נפ[שי ה]מר
ויעל הצר הגוי המר / על ארצי כילק שמ[ר]
ויתן אותי במשמר / בור גלות כתוא מכ[מר]
על זאת ינהה כל רב ומר / הנה לשלום מ[ר] לי מ[ר]

- 5 אהלי שודר פעמים / וכל מתרני נתקו
וספ[קו] ע[ל]י כפ[י]ם / אויבים ושגם חרקו
ואותי מירו[שלים] / לאדמת נכ[ר] הרחיקו
ועליונים משמים / לקשני יומי נזעקו
הן אראלם צעקו / חוצה מלאכי שלום מר
10 [על זאת ינהה כל רב ומר / הנה לשלום מר לי מר]

מט מקורות: ניו-יורק, אדלר 2147/57 (1–28, לקוי במקצת, נ). לפניו קינה לתשעה באב שפתיחתה: יום חרב מקדש.
קמברידג' ט"ש ס"ח 136/20 (1–10, א).
קמברידג' ט"ש ס"ח 209/21 (17–27, ב). שרידים משלוש קינות לאלעמאני, ראה לעיל.
משקל: שבע הברות לכל צלעית.
חתימה: אהרן, אהרן חבר.
שינויי נוסח: כותרת: <חן> אקונן במר בכל לבי א 2 הצר[חסר א 5 פעמים]בעמים א 7 ואותי אותי א

מט ההשלמות על פי המקבילות. על פי החתימה חסרה בקינה מחרוזת אחת, ראה להלן ביאור לטור 17. 1 הורני לחומר: על פי איוב ל, יט. שדי... המר: הקב"ה, על פי איוב כז, ב; ראה גם רות א, כ. 2 ויעל... המר: נבוכדנאצר מלך בבל וצבאו ('הגוי המר', על פי חב' א, ו). הצר: לפי המשקל תיבה מיותרת, והיא אכן חסרה במקבילה. כילק שמ[ר]: כארקה, והצירוף על פי יר' נא, כז. 3 ויתן... במשמר: בר' מא, י. כתוא מ[כמ]ר: ראה יש' נא, כ, ונראה שצריך להיות: כמו תוא מכמר, משום המשקל. 4 רב ומר: אולי 'מר' = אדון (על פי הארמית), ומשמעו: כל אדם גדול וחשוב. הנה... מר: יש' לח, יז. 5 אהלי... [נתקו]: בית המקדש הראשון והשני חרבו, השווה יר' י, כ. 6 וספ[קו]... [כפ]ים: על פי אי' ב, טו. ושגם חרקו: אי' ב, טז. 7 לאדמת נכ[ר]: הצירוף על פי תה' קלז, ד. 8 ועליונים משמים: והמלאכים. לקשני יומי נזעקו: בכו על הקשיים והאסונות הפוקדים אותי, ראה הפסוק המצוטט בסמוך. 9 הן... מר: יש' לג, ז.

הָעַם חֲשֵׁךְ כּוֹכְבוֹ / וְאוֹפֵל עַל פָּנָיו כֶּסֶה
וַיִּפּוֹל מִמָּרְכָבוֹ / תַּחַת רֶגֶל צֶר וְשֹׁסֶה
אוֹצֵר כָּל טוֹבוֹ / וְעֵין עָלָיו לֹא חֶסֶה
מֶה אֲדַבֵּר וּבְמִרְכָּבוֹ / נִתֵּן נֶקֶם לְמִשְׁשֶׁה

[מכר תחנה]

15 וְאָמַר לִי יְהוָה עֲשֵׂה / אֲדַדְּהָ כָּל שְׁנוֹתַי עַל מֶר
[עַל זֹאת יִנָּהָ כָּל רֵב וּמֶר / הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֶר לִי מֶר]

רוּטֵשׁ אֶרְמוֹנָךְ וּפָנָה / אֵל כִּי עַל תּוֹהוֹ הִבְטִיחוֹךְ
וּמִקְרִית דְּוִיד חָנָה / לְמַעַן[ו] תִּגְנִים הִדִּיחוֹךְ
וְתַחַת מְלוּכָה וּכְהוֹנָה / אֶל פֶּת לָחֶם לֹא סָ[פַחוּ]ךְ
20 תִּסְרָךְ רְעִתְךָ בְּמַגְנָה / וְעַלִּילוֹתֶיךָ יִשְׁחִיחוּךְ

וּמִשְׁבוֹתֶיךָ תּוֹכִיחוּךְ / וְדַעֲי וּרְאֵי כִּי רַע וּמֶר
[עַל זֹאת יִנָּהָ כָּל רֵב וּמֶר / הִנֵּה לְשָׁלוֹם מֶר לִי מֶר]

12 ושסה] נכתב ועופה ותוקן נ 17 רוטש] נוטש ב ופנה] מעליה כתובה מילה נוספת לא ברורה נ כן חסר ב נוסף בין השיטין: כי נביאי שקר נ 18 רעתך] רעה ב 20 ישיחוך] י שנייה תלויה נ

11 העם: עם ישראל, והוא נושא הטורים הבאים. חשך כוכבו: דעך אורו, השווה איוב ג, ט. ואופל... כסה: על פי איוב כג, יז. ירדת האור או הכיסוי בחושך מסמלים את החורבן. 12 ויפול... תחת רגל: השווה ללשון תה' יח, לט; ש"ב כב, לט. ממרכבו: מרום מושבו, מתפארתו. ושסה: ונרמס, או: ונשדר. 13 אוצר כל טובו: טור זה לקוי (חסרות בו שתי הברות), ונראה שבראשו בא כינוי לאויבים, כגון: 'אויב אוצר כל טובו' וכד'. ועין... חסה: ואילו עליו (על ישראל) עין לא חסה. והלשון על פי יח' טז, ה. 14 מה אדבר: יש' לח, טו. ובמרכבו: נראה גרירה מטור 12, ואינו מובן. נתן... למשסה: השווה ללשון יש' מב, כד; מ"ב כא, יד. 15 ואמר... מר: המשך הכתוב מי' לח, טו. 17 רוטש: צ"ל כבמקבילה 'נוטש'; המעתיק רצה כנראה לפתור את חסרון המחרוזת האמורה להקיף את האות ר שבחתימת הפייטן, אבל המקור ביש' לב, יד מחזק את נוסח המקבילה. ארמונך: בית מקדשך. ופנה אל: והקב"ה פנה ממנו, עזבו. כי: מיותרת משום המשקל ועל פי המקבילה. על... הבטיחוך: על פי יש' נט, ד. 18 ומקרית... חנה: ומירושלים, על פי יש' כט, א. למע[ו]ן תגים: למקום שומם. הדיחוך: סילקוך, גירשוך. והטור כולו על פי יר' ט, י. 19 ותחת: ובמקום. אל... ס[פַחוּ]ךְ: אפילו משרה קלה, המאפשרת לאכול פת לחם, לא נתנו לך, והלשון על פי ש"א ב, לו. 20 תיסרך רעתך: יר' ב, יט. במגנה: בצער שיבוא עליך. ועלילותיך ישיחוך: הלשון על פי תה' עז, יג, ומשמעו כאן: ומעשייך הרעים ידברו נגדך. 21 ומשבותיך... ומר: המשך הכתוב ביר' ב, יט. בכל צלעית בטור יש הברה מיותרת, ואולי ויתר הפייטן על ר' החיבור הפותחת את הצלעיות (וכתב משובותיך, דעי) והמעתיק הוסיפן על פי הפסוק.

חֲנִנִי כִּי שָׁב[עֲנוּ] / חֲרָפָה וְבוֹז פַּעֲמִים
 בְּאֶמְרָם הַיּוֹם יִדְעֻנוּ / כִּי אַתֶּם עִם מַעֲמִים
 25 רָצְנוּ בְּלִתִּי כְּרַעְנוּ / עַל דְּתָךְ צוּר עוֹלָמַי[ם]
 כִּי חֲטָאנוּ וְגַם עֲבָרְנוּ / [. . .] בּוֹתִינוּ וּמִשְׁכָּנוֹתֵנוּ בְּעַמִּים
 [א] וְלֹא חֲשָׁפָה שְׁמֵינוּ / וַיִּמָּר לְמַתּוֹק [וּמַתּוֹק] לְמָ[ר]
 עַל זֹאת יִנְהָה [כָּל רַב וּמָר] / הִנֵּה לְשָׁלוֹם [מָר לִי מָר]

24 באמרם] נוסף בשוליים: באמר אויבים הן נ 25 על... עולמים] ואתם נופלים לא קמים ב
 26 כי... בעמים] נוסף בין השיטין נ ח[... ..]נו / על דתך צור עולמים ב

23 חרפה ובוז: הצירוף על פי תה' קיט, כב; וללשון 'שבענו' ראה אי' ג, ל. פעמים:
 משובש, נראה לתקן (על פי שינויי הנוסח לטור 5): בְּעַמִּים (= בהיותנו בין העמים).
 24 באמרם: מוסב על האויבים (ראה נ"א לטור: באמר אויבים הן היום וכו'). היום וכו':
 ציטוט דברי הבוז והלעג של הגויים: הרי לדבריכם אתם עם מעמים, ואם כן מדוע אתם
 בזויים. 25 רצנו וכו': המשך דברי האויבים. וללשון 'בלתי כרענו' ראה יש' י, ד.
 על... עולמ[ים]: נראה שהצלעית שייכת לשורה הבאה, וכאן יש לגרוס כנוסח המקבילה:
 ואתם נופלים לא קמים. 26 כי חטאנו וכו': דברי וידוי של ישראל המצדיקים את
 הדין. [... בותינו... בעמים: לכאן שייכת הצלעית: 'על דתך צור עולמים', וכך במקבילה.
 27 אור וכו': המשך דברי הוידוי: אנו חטאנו ושמנו אור לחושך וכו', על פי יש' ה, כ.

ובצלעית זו חסרה הברה.

נ

אַשְׁתּוֹנֵן וְאַתְּאוֹנֵן וְאֶקוֹנֵן בְּפֶחַד וְחִלְחָלָה
הֶהָפֶךְ עָלַי בְּלִהוּת וְנִפְשִׁי נִבְהָלָה
רוֹצֵצָתִי בְיָדֵי בְנֵי עוֹלָה
נִהְיִיתִי וּבִכִּיתִי וְקוֹנֵנְתִי עַל זֹאת אֶסְפָּדָה וְאֵילִילָה

5 עַל אֶהֱל בְּאָדָם שִׁיבֵן
וְכִסְאוֹ לְמִשְׁפַּט תִּיבֵן
וְנִפֶּשׁ מְלָכִים אֲשֶׁר סִיבֵן

נ מקורות: ניו-יורק, אדלר 2148/32 (1–44, ג). לפניו ואחריו קינות לתשעה באב.
קמברידג' ט"ש ס"ח 198/45 (1–40, כ"י קרוע ולקוי, טורים 26–29 מועתקים בשוליים, א). לפניו
קינה לא ידועה לתשעה באב: אללי לי אללי כי אבדו.
ניו-יורק, אדלר 2876/53 (1–25, ב).
ניו-יורק, אדלר 2876/54 (1–4, ב).
ניו-יורק, אדלר 2858/25 (1–23, ג). לפניו קינה לא ידועה לתשעה באב שפתיחתה: על זאת מספר
מר נגדילה.
קמברידג' ט"ש H 14/39 (16–43, ד). לפניו קינות ליהודה הלוי: יום אכפי הכבדתי (ירדן, ב, עמ'
537); גולה אשר הוגלתה בספרד וצרפתה (שירמן, שירים חדשים, 244); וקינה נוספת לא ידועה
שפתיחתה: אור חשך באוהלי.
קמברידג' ווסטמינסטר קולג' II / 116 (26–42, נוסח יסוד לטורים 26–29, ה). לפניו קינה לא
ידועה שפתיחתה: ישבתי בדד כי גברו עלי צירים.
לונדון, הספרייה הבריטית (אוסף גאסטר) 10594/4 (1–23, כ"י לקוי, ו).
קמברידג' ט"ש ס"ח 138/110 (21–42, ז).
נדפס: שירמן, המשוררים, ו, עמ' רפז (טורים 1–25 בלבד).
חתימה: אהרן, אהרן חבר חזק.

שינויי נוסח: כותרת: גירה נ אחרת א קינה ב גירה לט' באב לרבנו אהרן החבר המעולה בן
אלעמאני סלסלה ג לרבנו אהרן ה[חבר] סלסלה ו 1 ואתאונן חסר ב 2 / ואקונן חסר ג ו
3 רוטשתי על גחלים בלי חמלה ב 2 4 נהיתי ובכיתי וקוננתי בכל שנה ושנה ב 2 / נפעמתי
ונהיתי וקוננתי ונמתי ג [...] וקוננתי ונמתי ו / על זאת] מועתק פעמיים נ / וקוננתי] נוסף בין
השיטין ב 5 באדם] בא אדם ב 2 6 וכסאון] וכסאות ב 1 ג ו

נ 1 אשתונן: אתייסר, השווה תה' עג, כא. 2 ההפך... בלהות: פחדים תוקפים אותי,
על פי איוב ל, טו. ונפשי נבהלה: תה' ו, ד. 3 בני עולה: האויבים, על פי ש"ב
ז, י; דה"א יז, ט ועוד. 4 נהיתי וכו': ראה גירסאות שונות בשינויי הנוסח. נהיתי:
קוננתי. על... ואילילה: מ' א, ח, וכן להלן. 5 אהל באדם שיכן: כינוי למקדש, על
פי תה' עח, ס. 6 וכסאו... תיכן: על פי תה' ט, ח. 7–8 ונפש... וסוכן: למלצר:
אולי צ"ל 'ומלצר', ונראה לי לפרש: ועל חיי ישראל, מנהיגים ופשוטי העם, שנפגעו;
ונוסח המקבילה: 'ואבל מלצר וסוכן', המקביל בתוכנו לטור הקודם, נראה יותר. על כן:

ואח ואב למלצר וסוכן / על פן
מלאו מתני חלחלה / אילילה
על זאת [אספדה ואילילה]

10

על הפיכת ארמוני / ושחיטת כהני
וטביחת זקני / נפלו פני וחולחלו מתני
ושמעוני מוני / דבר גנאי / הנה יי
מטלטלך טלטלה / אילילה
על זאת [אספדה ואילילה]

15

על ריח הניחוח / וכהן מזבח
ולוי משבח / יכפיון שמש ויריח
וינהום נחש בריח / ירתיח
כסיר מצולה / אילילה
על [זאת אספדה ואילילה]

20

על נואי אהליכם / וקרית מועדיכם
וחדות מעוזכם / איך סרה מקרבכם
וצור שימעכם / הנה אני מעיק תחתיכם
כאשר תעיק העגלה / אילילה
על [זאת אספדה ואילילה]

25

על חמדת שעשועי / ואהבת מרעי

8 ואח ואב נ ואב נ ואב ב ג / למלצר מלצר ג 11 כהני כוהני ג 12 וחולחלו וחלחלו
ב 21 תלויה ג 13 גנאי יגוני ו 14 מטלטלך מטלטליך ג 16 הניחות הנחות ב 17 וכהן
מזבח ולוי משבח ב 17 ולוי משבח וכהן מזבח ב 18 וינהום וינהום
ב 21 מועדיכם מעדיכם ב 22 וחדות וחדות ג 23 שימעכם שמעכם ב 24 מעיק
מתוקן ממילה לא ברורה נ 26 מרעי מרעי ז

יורד לטור הבא. 9 על... חלחלה: יש' כא, ג. 11-12 הפיכת ארמוני: חורבן שני
מקדשי. ושחיטת... זקני: ראה מ"ב כה, יח-כא. נפלו פני: התעורר צערי (ראה דרך
משל בר' ד, ה-ו). וחולחלו מתני: ונודעזעתי, על פי יש' כא, ג. 13-14 ושמעוני:
והשמיעו לי. מוני: אויביי (יש' מט, כו). דבר גנאי: דברי חרפה, כדברי הפסוק המצוטט
בסמוך. הנה... טלטלה: יש' כב, יז. 16-17 ריח הניחוח: עבודת הקורבנות. וכהן...
משבח: ועל הפסקת עבודת הכוהנים והלוויים במקדש. 18-19 נחש בריח: יש' כז,
א; איוב כו, יג. ירתיח... מצולה: איוב מא, כג. 21 נואי... מועדיכם: חורבן אוהלכם
הנאה, הוא בית המקדש ('נואי אהליכם') וירושלים ('קרית מועדיכם'), והכינויים על פי
יש' לג, כ. 22 וחדות מעוזכם: הצירוף על פי נח' ח, י. איך... מקרבכם: השווה ללשון
צפ' ג, יא. 23-24 וצור: והקב"ה. הנה... העגלה: על פי עמ' ב, יג.

אֲשֶׁר חוֹלְפוֹ בְּמַרְעֵי / וְנִשְׁקָד עוֹל פִּשְׁעֵי
וְרָבוּ פִּצְעֵי / וּמִיְקוּדֵי צִלְעֵי / חֲמַרְמְרוּ מֵעֵי
מֵעֵי אוֹחִילָה / אֵילִילָה
על [זאת אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה]

30

עַל בֵּירַת הָעוֹפֵל / כִּי יִשְׁבָּה בַּשָּׁפֶל
וְנָזַר אֲשֶׁר נָפַל / וְאוֹר חוֹשֶׁךְ וְאֶפֶל
יוֹם עָנָן וְעָרְפֶּל

יוֹם חֹשֶׁךְ וְאֶפֶילָה / אֵילִילָה
על זאת [אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה]

35

עַל רוּחַ אֲשֶׁר סָרָה / וְצָרָה אֲשֶׁר צָרָה
חִימָה בָּהּ בְּעָרָה / סוּפָה וְסַעָרָה
וְלֵהָב אֵשׁ אוֹכִילָה / אֵילִילָה
על ז[את אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה]

עַל חוֹסֶן הַיְדוּעַ / וְזִיו הַהוֹפִיעַ 40
וְקוֹל הַמְּשָׁמִיעַ / עֵינֵינוּ תִּדְמִיעַ
וְרֹאשֵׁינוּ נִנִּיעַ / וְנֶפֶשׁ חָלָל תִּשְׁוִיעַ
וְאֵלֹהֵי לֹא יִשִּׁים תִּפְלָה / אֵילִילָה
על ז[את אֶסְפְּדָה וְאֵילִילָה]

27 במרע' במרע' א במרע' ז 28 פצע' נגעי א ז / ומיקוד' ומיקוד ד ומקור א
31 ואופל' מתוקן מ'אפילה' נ 32 חושך' חושך נ חשך א ד ה ז / ואופל' ואופל נ [ואפל ה
וְאֶפֶל ז 34 ואפילה] ואפלה ד ז 36 סרה] ס מתוקנת ה טור נוסף: וְשָׁרָה אֲשֶׁר סָרָה ז
37 חימה] וחמה ד ז וחמה ה / בערה] בוערה ד / וסערה] נסערה ד 38 אוכילה] אוכלה ד ז
40 וזין] זיו ד 41 וקול] קול ד 42 וראשינו נניע] וראשינו יניע נוסף בין השיטין ד חסר ה
וראשינו יניע ז / חלל תשויע] חללים תשוע ד ז חללים תשווע ה

27 אשר חולפו במרע': שאת מקומם תפסו אויבי. ונשקד... פשעי: אי' א, יד. 28 ורבו
פצע': השווה ללשון איוב ט, יז. ומיקודי צלעי: ובגלל האש הבורעת בצלעותי. חמרמרו
מע': אי' ב, יא. 29 מעי אוחילה: יר' ד, יט. 31 בירת העופל: המקדש, ולענין
הכינוי ראה מי' ד, ח; מ"ב ה, כד ועוד. כי ישבה בשפל: השווה קה' י, ו. 32 ונזר...
נפל: ועל כתרה שנפל, תפארתה שנגזזה, השווה לכתוב בא' ה, ט. 33-34 יום...
ואפילה: על פי יואל ב, ב. 36 רוח... סרה: רוח ה' שסרה מישראל, ראה ש"א א, יד.
וצרה... צרה: והצרות הלוחצות. 37-38 חימה בה בערה: הלשון על פי אס' א, יב.
סופה... אוכילה: יש' כט, י. 40 חוסן הידוע: אוצרות (השווה יר' כ, ה). וזיו ההופיע:
וזיו כבוד ה' שהופיע והתגלה בה. 41 וקול המשמיע: וקול ה' שהיה נשמע בה לנביאיו
(או: והקולות שהיו נשמעים בבית המקדש, על פי משנה תמיד ג, ח). 42-43 וראשינו
נניע: לאות צער ואכל. (השווה אי' ב, טו). ונפש... תפלה: על פי איוב כד, יב.

נא

אחרת לה זצל פי אלמעני

על שְׂדִים סוֹפְדִים בְּתַאנִּיה וְאַנִּיה
על שְׂדֵה חֶמֶד על גִּפֶּן פּוֹרְיָה

אלי נִפְל [. . .] על
יחֲשָׁבוּ רָע כָּל [. . .] על
[יִשׁוּ]בוּ לֹא עַל 5
[היו] בְּקִשְׁת רְמִיָּה
על שְׂדִים וג'

הִיְתָה יְרוּשָׁלַיִם
צוֹמֶקֶת שְׂדִים
וְאוֹיְבֹת עַל מַיִם 10
שְׁתוּלָה פּוֹרְיָה
על שְׂדִים

רַע מְטוֹכָה ש[. . .]
בְּמַעוֹל אֶרֶץ[. . .]
[.] 15
[.] יֵה

. . . .

נא מקורות: קמברידג' ט"ש ס"ח 209/21 (1-14, לקוי מאוד). לפניו שתי קינות נוספות לאלעמאני, ראה לעיל.
חתימה: אהרן [. . .].

נא 1 על... סופדים: יש' לב, יב. בתאניה ואניה: על פי יש' כט, ב; אי' ב, ה. 2 על... פוריה: המשך הכתוב ביש' לב, יב. 4-6 יחשבו... רמיה: השווה הו' ז, טו-טז. 8 צומקת שדים: חרבה, והצירוף על פי הו' ט, יד. 9 על... פוריה: יח' ט, י.